

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Samfundsfag A

Studentereksamen

2. del

Udleveres efter 40 minutter

Onsdag den 25. maj 2022
kl. 9.00 - 15.00

Konfliktmønstre

Opgavernes spørgsmål med bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.

Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget.

Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka $1/3$ og delopgaven cirka $2/3$.

KONFLIKTMØNSTRE

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

- 1a. Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge mellem partivalg og holdning til udenlandsk arbejdskraft på danske arbejdspladser, som kommer til udtryk i tabel 1. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 1. Partivalg og holdning til udenlandsk arbejdskraft på danske arbejdspladser. 2019. Procent.

	Helt eller delvis enig	Hverken enig eller uenig	Helt eller delvis uenig	Ved ikke	I alt
Socialdemokratiet	60,2	19,4	13,7	6,7	100
Det Radikale Venstre	28,9	22,9	41,1	7,1	100
Det Konservative Folkeparti	50,9	21,7	23,6	3,8	100
Nye Borgerlige	79,5	8,9	8,5	3,1	100
Socialistisk Folkeparti	49,5	26,3	19,2	5,0	100
Liberal Alliance	37,7	23,2	34,0	5,1	100
Dansk Folkeparti	81,6	10,7	4,8	2,9	100
Venstre	54,9	22,4	17,6	5,1	100
Enhedslisten	46,8	22,2	23,1	7,9	100
Alternativet	29,7	31,1	30,4	8,8	100

Note: 5.174 respondenter er blevet spurgt om, hvilket parti de stemte på ved folketingsvalget den 5. juni 2019, og har taget stilling til følgende påstand: ”Udenlandsk arbejdskraft skal ikke have lov at trænge danskerne ud af arbejdspladserne”.

Kilde: Surveybanken. 2019.

- 1b. Hvad kan der af tabel 2 udledes om sammenhængen mellem væksten i verdensmarkedsprisen på olie og væksten i Ruslands BNP?
 Besvarelsen skal understøttes af et diagram med en lineær regression, der viser sammenhængen mellem væksten i verdensmarkedsprisen på olie og væksten i Ruslands BNP.
 I besvarelsen skal du anvende viden om økonomiske sammenhænge.

Tabel 2. Vækst i verdensmarkedsprisen på olie og Ruslands vækst i BNP. 2006-2020. Procent.

	Vækst i verdensmarkedsprisen på olie	Vækst i Ruslands BNP
2006	19,79	8,20
2007	11,33	8,50
2008	33,74	5,20
2009	-36,58	-7,80
2010	29,20	4,50
2011	40,00	4,30
2012	0,33	4,02
2013	-2,75	1,76
2014	-8,83	0,74
2015	-47,14	-1,97
2016	-16,53	0,19
2017	24,23	1,83
2018	31,50	2,81
2019	-9,87	2,03
2020	-34,74	-2,95

Note: Rusland er en af verdens største producenter af olie og naturgas.

Prisen på en tønde råolie svinger meget som følge af udbud og efterspørgsel på det globale marked, men lå i 2020 på ca. 40-50 dollars.

Kilde: Statista.com og World Development Indicators.

Delopgaver

Delopgave A: Økonomiske hjælpepakker

2. Sammenlign de syn på regeringens hjælpepakker og finanspolitiske tiltag under corona-krisen, som kommer til udtryk i bilag A1, A2 og A3.
Du skal anvende økonomiske teorier.
3. Du er politisk-økonomisk rådgiver for finansminister Nicolai Wammen. Skriv et notat til Nicolai Wammen, som sætter ham i stand til at udforme en strategi for, hvordan regeringen kan afhjælpe manglen på arbejdskraft på kort og lang sigt.
Notatet skal tage udgangspunkt i bilag A4, og du skal anvende viden om økonomisk politik.

BILAG A1

Johanne Breum Andersen: ”Coronagælden havde været højere uden hjælpepakker”.
Information. 11.3.2021. Uddrag.

Der er gået et år, siden landet første gang lukkede ned, og mange kulturinstitutioner, restauranter, barer, hoteller og meget andet fra den ene dag til den anden mistede en stor del af deres indtjening. Også samfundsøkonomien kom under pres, men hjælpepakkerne har, ifølge en ny analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, været en god investering for samfundet. Vel at mærke i kombination med andre finanspolitiske tiltag som udbetaling af indefrosne feriepenge og den grønne boligaftale.

Tiltagene har i 2020, ifølge analysen, øget BNP-niveauet med 2,5 procent og holdt hånden under 79.000 arbejdspladser. Samtidig forhindrede de den offentlige gæld i at stige med yderligere 72 milliarder kroner. »Det er vigtigt at få pointeret, at det er krisen og ikke hjælpepakkerne, der er den primære årsag til den stigende gæld. Hvis vi ikke havde gjort noget, havde vi set gælden stige endnu mere, og så havde vi samtidig set endnu flere miste deres arbejde,« forklarer Erik Bjørsted, der er cheføkonom for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Forklaringen skal findes i, at tiltagene, herunder hjælpepakkerne, har sikret overlevelsen af et stort antal arbejdspladser. Finansministeriet skønner, at tiltagene vil fortsætte med at have en effekt i 2021, hvor de vil holde hånden under 54.000 arbejdspladser og 44.000 i 2022. Dermed har staten haft større skatteindtægter, end hvis flere danskere havde mistet deres job, og færre har dermed skulle have udbetalt offentlig forsørgelse.

Samtidig har de finanspolitiske tiltag, eksempelvis udbetalingen af tre ugers feriepenge i oktober, øget privatforbruget og dermed indtægter i form af moms og afgifter. Særligt er det udbetalingen af indefrosne feriepenge og den grønne boligaftale, der har haft betydning for, at gælden er steget mindre, end hvad man kunne have forventet uden tiltag. I begge tilfælde er der nemlig tale om penge, der ikke er taget fra statskassen. »Vi har været så heldige at have nogle kaniner, vi kunne hive op af hatten. Danskernes feriepenge og Landsbyggefonden, som er private penge, der ikke belaster de offentlige budgetter. For ellers var gælden selvfølgelig vokset mere, så det er i høj grad det, der har reddet os,« forklarer Erik Bjørsted.

De tre ugers feriepenge, som lønmodtagere i oktober kunne få udbetalt, stammer fra, at man i 2020 overgik til en ny ferielov. Pengene var altså indefrosset i en fond og planlagt til at blive

BILAG A1 (fortsat)

udbetalt med pensionsopsparingen, men blev ekstraordinært udbetalt for at sætte gang i danskerne forbrug under krisen.

Feriepengene medfører skatteindtægter, som ifølge et skøn fra Finansministeriet svarer til 0,8 procent af BNP i 2020. Man kan altså anskue de penge, der bliver brugt på hjælpepakker, som en investering. Det er i hvert fald et synspunkt, der flere gange har været oppe at vende under krisen, hvor flere økonomer har advaret mod at lade sig forskrække af at optage gæld.

BILAG A2

Mads Lundby Hansen: ”Dansk økonomi har ikke brug for Wammens stimuli, men for genåbning”.

Berlingske. 20.3.2021 og CEPOS. 1.6.2021. Uddrag.

Mads Lundby Hansen er cheføkonom og vicedirektør i den borgerligt-liberale tænketank CEPOS.

Hjælpepakkerne skader virksomheds-dynamikken og velstandsskabelsen. En meget stor del af produktivitetsvæksten kommer fra, at mindre produktive virksomheder lukker, og mere produktive virksomheder overtager markedsandele. Denne proces fryses til is med hjælpepakker.

Markedsøkonomien og kapitalismen har under coronakrisen vist sig fra sin bedste side.

Tre årtiers markedsreformer har gjort dansk økonomi og arbejdsmarked særdeles tilpasningsdygtig. Det er en væsentlig årsag til, at dansk økonomi er sluppet med et BNP-fald på 3,3 procent i 2020. Det er sammenlignet med andre lande beskedent og langt mindre end vismændenes pessimistiske scenario fra udbruddet af krisen.

Der foregår en debat om, hvorvidt dansk økonomi skal stimuleres yderligere via finanspolitikken i forbindelse med genåbningen. Det vil være en helt skæv prioritering. Senest har [finansminister] Nicolai Wammen meddelt, at han vil anvende 2,4 mia. kroner i løbet af foråret. Pengene skal bruges på blandt andet oplevelsesindustrien og den grønne omstilling. Der er grundlæggende tale om statsstøtte til udvalgte erhverv, og ud fra Finansministeriets regnearbejder vil det øge BNP-væksten med 0,1 pct. point i 2021. Det er så lidt, så det er ligegyldigt. Og statsstøtten er skadelig for dansk økonomi.

Det er helt overset i debatten, at danskerne har sparet over 1.000 mia. kroner op på deres bankkonti, så der ligger masser af efterspørgsel og venter på at blive brugt på restauranter, cafeer, hoteller og storcentre. Med andre ord er udfordringen ikke manglende efterspørgsel. Udfordringen er, at danske virksomheder er nedlukkede.

Det, der får dansk økonomi tilbage på sporet, er en genåbning. I praksis har vi set, at da de fysiske butikker for nylig fik lov til at genåbne efter vinterferien, steg deres omsætning dramatisk. Danskerne strømmer ganske enkelt tilbage i butikkerne, når de får lov. Så det er ikke efterspørgslen, der halter. Det er nedlukningen af virksomheder, der holder væksten tilbage. Det er godt, at danskerne får udbetalt deres egne indefrosne feriepenge. Og det er på sin plads, at der udbetales kompensation til virksomheder, der nedlukkes. Kompensationen er en væsentlig grund til, at BNP-faldet har været begrænset. Jeg havde gerne set, at kompensationen til virksomhederne i mange tilfælde havde været større. Når staten lukker virksomheder midlertidigt, betragter jeg det som en ekspropriation. Og så skal virksomheden som udgangspunkt kompenseres 100 procent. [Men] der er grundlæggende ikke brug for mere stimuli og statslig gældsætning. I stedet er der brug for markedsreformer, der øger vækstpotentialet i dansk økonomi. Her er noget at indhente.

BILAG A3

Deadline: ”Genåbningsplan på plads. Interview med Michael Svarer”.

DR2. 23.3.2021. Uddrag.

Michael Svarer er professor i nationaløkonomi ved Aarhus Universitet og tidligere overvismand.

Hvor stort et rygstød til dansk økonomi repræsenterer planen for genåbning?

Det er et supergodt rygstød. Dansk økonomi er hårdt ramt af nedlukningen, og vi begynder desværre også at se det i beskæftigelsestallene, der falder, så det er godt at få åbnet op. Og det vi ved fra den sidste genåbning, det er, at forbrugerne er klar til at rykke, når de får muligheden for det. Så det er meget store tal, vi taler om - altså finansministeriet kom med et bud på 7-8 milliarder om måneden med de nuværende nedlukninger - så det betyder rigtig meget, og det betyder også rigtig meget i forhold til troen på fremtiden, at virksomhederne fastholder medarbejderne, begynder at ansætte nye, sætter gang i investeringerne og begynder at se fremad. Så det er en god nyhed for dansk økonomi.

Et er jo så, at man nu har udsigt til at åbne flere butikker, og at forbrugerne får nye muligheder for at bruge penge, noget andet er, at man som en del af denne aftale har valgt at køre videre med de økonomiske hjælpepakker, som næsten alle er enige om gjorde en rigtig stor forskel i begyndelsen af krisen. Vil de også gøre det nu?

Ja, det vil de. Og det, der selvfølgelig er vigtigt, når man begynder at åbne økonomien, det er også, at man begynder at se på, hvor lang tid skal de her hjælpepakker køre, og hvad er det, de skal bidrage med, fordi det, der er behov for, er jo ikke, at man får støtte, hvis man kan få lov til at agere på markedsvilkår, men det er at de brancher, som har været helt i bund, og som stadig er det, og som også kan se ud i en fremtid med restriktioner, især på kort sigt, de får noget hjælp. Så der er det måske mere den generelle økonomiske politik, man skal rette mod de brancher, der har det hårdt, dvs. udfase hjælpepakkerne og lade den generelle økonomiske politik tage over og så rette den mod de sektorer, der er hårdest ramt. Det vil være en fornuftig kur.

Så hører jeg dig sige, at i længden vil hjælpepakkerne skævvride økonomien, og det giver et særligt ansvar til regeringen og dens generelle økonomiske politik?

Ja, det vil det. Altså grundprincippet er, at hjælpepakkerne skal være målrettede, og i det omfang man åbner, så skal de udfases, fordi de fastholder nogle strukturer, som er uønskede i markedsøkonomien, og de markedsøkonomiske kræfter skal fungere mere optimalt, men det er klart, det kan de ikke, når tingene er lukket ned, så det skal være i takt med, at man lukker op.

BILAG A4

Martin Borre og Tobias Reinwald: ”Kritik af finanslov: Ingen ekstra hænder til arbejdsmarkedet”.

Berlingske. 31.8.2021. Uddrag.

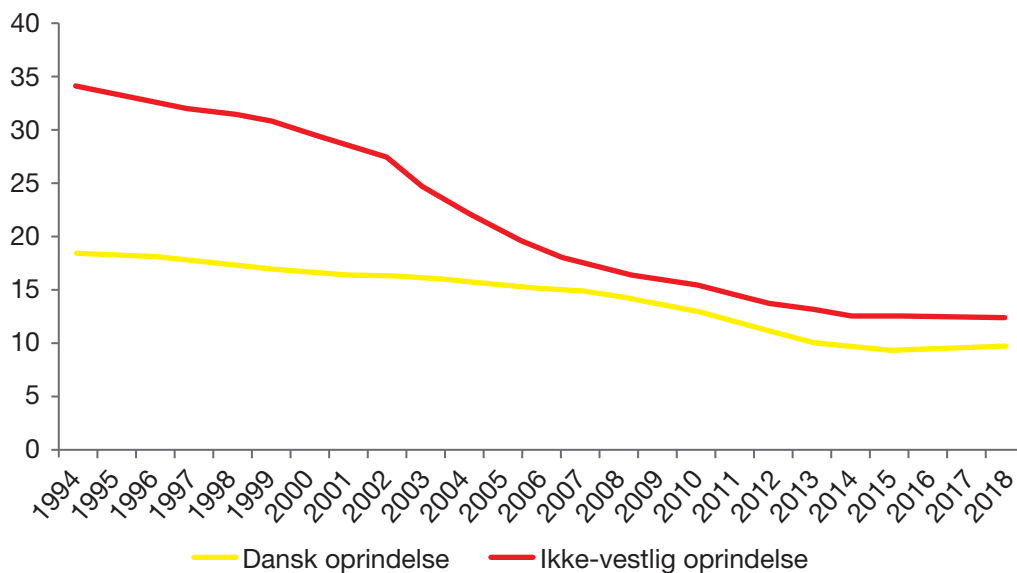
Mens erhvervslivet akut skriger på arbejdskraft, har regeringen ingen tiltag for at løfte arbejdsudbuddet på den korte bane i sit udspil til en ny finanslov. Det møder kritik på Christiansborg. Konservatives finansordfører, Rasmus Jarlov, er skuffet. »Det er et akut problem med mangel på arbejdskraft, og derfor skal der også gøres noget hurtigt,« siger han og peger f.eks. på at sænke satser for overførselsindkomster, at øge beskæftigelsesfradraget eller nedsætte beløbsgrænsen for udenlandsk arbejdskraft. Men regeringens støttepartier afviser blankt enhver tanke om at skære i dagpengesatsen, hvis en finanslov skal indgås med dem. »En finanslov med os kommer ikke til at indeholde sådan nogle forringelser,« siger Enhedslistens finansordfører, Rune Lund. Finansminister Nicolai Wammen blev ved præsentationen af regeringens finanslovsudspil spurgt til de manglende tiltag for at øge arbejdsudbuddet. »Vi er meget opmærksomme på, at der er et behov for, at vi kan få flere mennesker ud på arbejdsmarkedet. Meget snart vil regeringen komme med en række initiativer til at sørge for, at vi kan få flere mennesker i arbejde og flere hænder ud i virksomhederne.«

Delopgave B: Sociale og kulturelle mønstre

2. Undersøg, hvad der af bilag B1 (figur 1, figur 2, figur 3 og figur 4) og B2 kan udledes om sociale og kulturelle mønstre blandt unge med ikke-vestlig baggrund i Danmark. Du skal vurdere metodiske styrker og svagheder ved anvendelsen af bilag B1 og B2 til at undersøge sociale og kulturelle mønstre blandt unge med ikke-vestlig baggrund i Danmark.
3. Diskutér fordele og ulemper ved regeringens forslag om at bruge nyttejob til at integrere ikke-vestlige indvandrere i det danske samfund. Diskussionen skal tage udgangspunkt i videoklipet i bilag A3, og du skal anvende viden om rettigheder og pligter i et demokratisk samfund.

BILAG B1

Figur 1. Andel gifte blandt 18-32-årige med dansk og ikke-vestlig baggrund. 1994-2018. Procent.

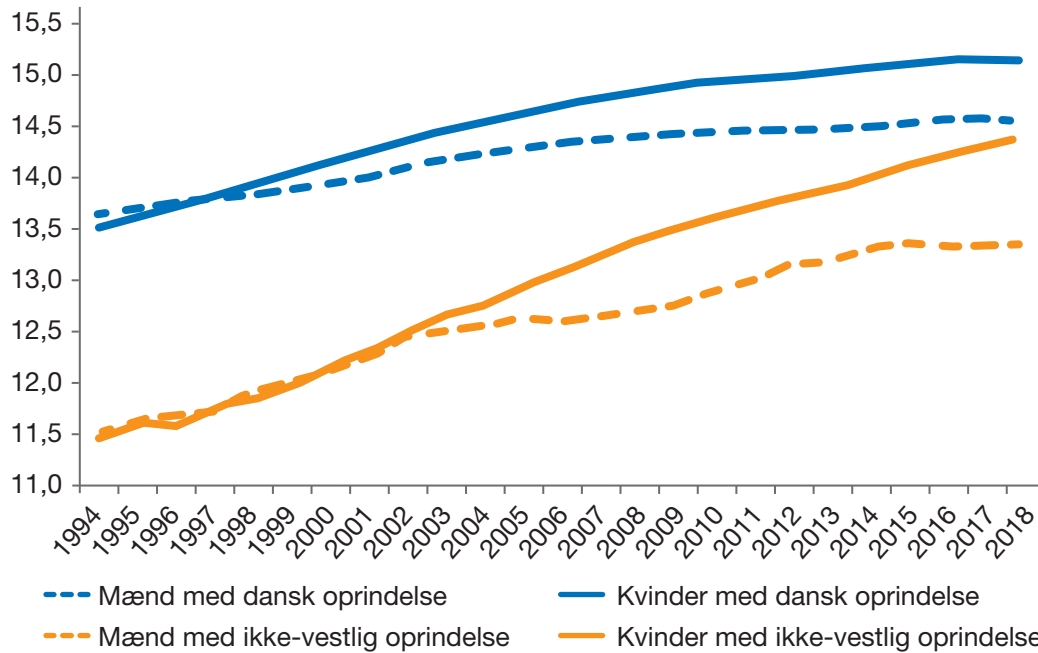

Note: Undersøgelsen er baseret på registerdata og omfatter for perioden 1994-2018 alle 18-32-årige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund, der har været børn eller unge i Danmark. Gruppen udgjorde i 1994 ca. 13.300 personer, men var i 2018 vokset til ca. 84.000 personer. I 1994 var hver fjerde efterkommer, mens det i 2018 var næsten to ud af tre, som var efterkommere. Til sammenligning indgår gruppen af 18-32-årige med dansk baggrund fra samme periode.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Ægteskabs- og uddannelsesmønstre blandt unge med indvanderbaggrund - udviklingen i 25 år. April 2021.

BILAG B1 (fortsat)

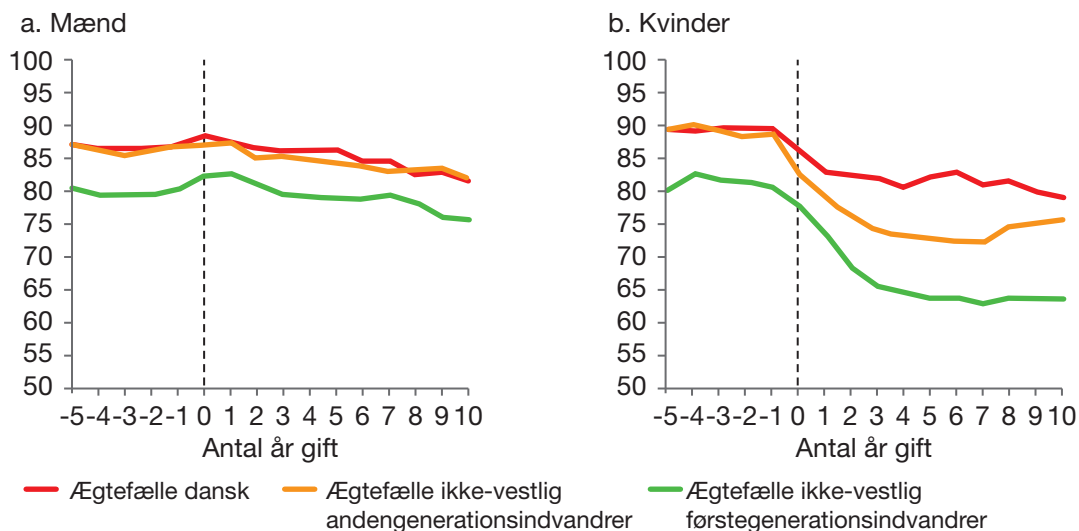
Figur 2. Gennemsnitlig uddannelseslængde blandt 29-32-årige mænd og kvinder med dansk og ikke-vestlig baggrund. 1994-2018. Antal år.

Note: Undersøgelsen er baseret på registerdata. Det er seneste afsluttede uddannelse, som indgår i opgørelsen. Personer med ukendt uddannelse indgår ikke. Undersøgelsen omfatter for perioden 1994-2018 alle 29-32-årige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund, der har været børn eller unge i Danmark, samt alle 29-32-årige med dansk baggrund.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Ægteskabs- og uddannelsesmønster blandt unge med indvandrerbaggrund - udviklingen i 25 år. April 2021.

Figur 3. Andel 18-42-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i beskæftigelse eller under uddannelse, fordelt på køn og ægtefælles oprindelse. Procent.

Note 1: X-aksen i figuren viser perioden fra fem år før personerne blev gift, til 10 år efter de indgik ægteskab. Den lodrette stiplede linje i figuren angiver, hvornår ægteskabet blev indgået.

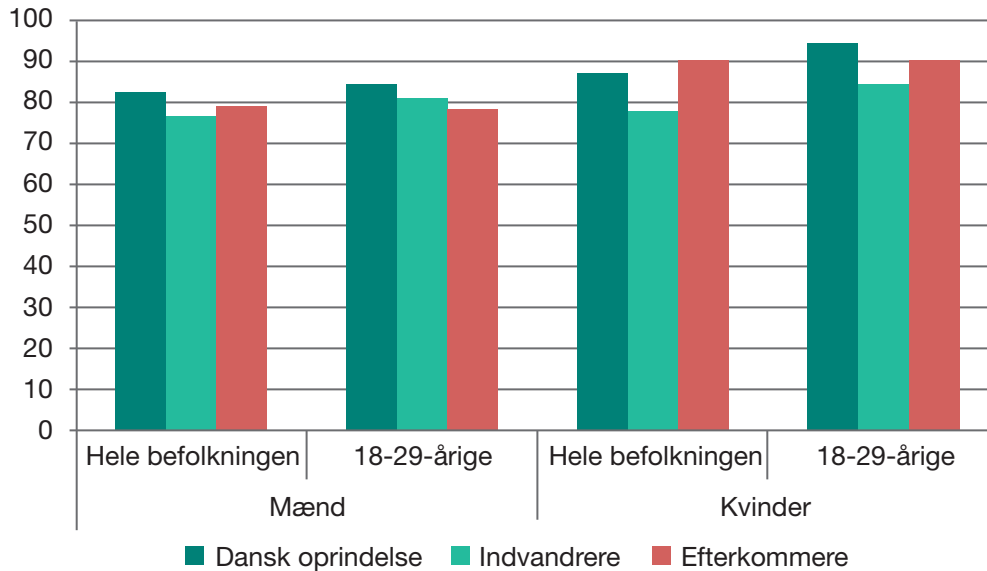
Note 2: Undersøgelsen er baseret på registerdata og omfatter 27.476 gifte 18-42-årige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig baggrund (12.138 mænd og 15.338 kvinder), som

BILAG B1 (fortsat)

var yngre end 15 år ved ankomsten til Danmark og er fyldt 18 år i perioden 1994-2013.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed. Ægteskabs- og uddannelsesmønster blandt unge med indvandrerbaggrund - udviklingen i 25 år. April 2021.

Figur 4. Befolkningens opbakning til ligestilling mellem kønnene, fordelt på køn og etnisk baggrund. 2019-2020. Skala fra 0 til 100.

Note 1: Undersøgelsen er gennemført i perioden december 2019 til februar 2020 ved en kombination af internetspørgeskema og telefoninterview. I alt deltog 2.450 respondenter i undersøgelsen. Der er anvendt vægtede data, så grupperne svarer til deres andel i befolkningen, hvad angår køn, alder, familietype, socioøkonomisk status, uddannelse, landsdel, familieindkomst og sproggruppe.

Note 2: Der er udviklet en skala fra 0-100, som måler holdning til ligestilling mellem kønnene, hvor 100 er den højeste opbakning til ligestilling. Skalaen kombinerer fire påstande, der opfanger forskellige dimensioner af ligestillingsproblematikken: 1) Generelt er mænd bedre politiske ledere end kvinder, 2) mænd bør deltage i pasning af familiens børn i samme omfang som kvinder, 3) hvis der ikke er jobs til alle, har mænd mere ret til arbejde end kvinder, og 4) kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb.

Kilde: Udlændinge- og integrationsministeriet. Medborgerskab 2020. Opbakning til ligestilling mellem kønnene blandt personer med dansk og ikke-vestlig oprindelse. Juni 2020.

BILAG B2

ALS Research for Rockwool Fondens Forskningsenhed: "Kærlighed og karriere. Uddannelses- og partnervalg blandt yngre indvandrere opvokset i Danmark. 2021."

Uddrag fra interviews med yngre indvandrere, der er opvokset i Danmark.

Enaya (36 år, kvinde, palæstinensisk baggrund, gift med partner med palæstinensisk baggrund, færdiggjort grundskolen): "Altså, jeg blev gift i en ung alder, og der er det sådan, at efter jeg blev gift, så har min mand også bedt mig om ikke at tage flere uddannelser. Så jeg har ikke rigtig en uddannelse. Han har bedt mig om at holde øje med børnene og ligesom være en god mor derhjemme, og så er det ligesom det."

BILAG B2 (fortsat)

Samera (24 år, kvinde, tamilsk baggrund, ugift, færdiggjort mellemlang videregående uddannelse): ”Jeg kan heller ikke magte, at så skal han [en kommende ægtemand] komme hertil, han skal lægge sit liv fuldstændig om, han skal lære dansk, han skal finde et arbejde. Det magter jeg ikke. Så vil jeg hellere have, at det er en, som er nogenlunde det samme sted i livet, som jeg selv er. [...] Når jeg på et tidspunkt er gift, så vil jeg fandeme have tid til at stadig kunne tage ud med mine veninder og hygge mig! Og jeg er ikke bare en eller anden husmor, der går rundt og gør rent! Jeg har også min uddannelse, jeg har mit job, og jeg har også 500 andre ting, jeg skal passe. [...] Jeg gider ikke leve som en kvinde på Sri Lanka, men som en kvinde i Danmark.”

Saira (32 år, kvinde, pakistansk baggrund, gift med partner med pakistansk baggrund, færdiggjort en gymnasial uddannelse): ”I min familie er der jo mange familiesammenførte. Min far og mor. Det er fætter-kusine. De blev gift. Det var meget arrangeret [...] Da jeg var 18, der var det jo meget normalt, at de fleste, der var 18 på det tidspunkt, hentede nogen fra hjemlandet. En fætter eller en kusine eller en eller anden, som forældrene har valgt. Og jeg så jo den måde, folk levede på. Det var bare ikke mig! [...] Så jeg var meget afklaret med, at jeg skulle ikke giftes med nogen [der blev familiesammenført] fra Pakistan.”

Hassan (23 år, mand, palæstinensisk baggrund, ugift, studerende på mellemlang videregående uddannelse): ”Alle de piger, jeg har været interesseret i, de har alle sammen selv været højtuddannede. Jeg tror faktisk, at jeg bliver tiltrukket af piger, der selv har ambitioner. [...] Der var en pige på studiet, der var meget interesseret i mig, men jeg kunne ikke, da hun så sagde til mig: ’Jamen, jeg er ikke et karrieremenneske, jeg vil bare gerne være sammen med børnene’. Og så var der en anden pige, som jeg var interesseret i – hun var ikke interesseret i mig. Hun vil gerne være forsker, [og] jeg kunne mærke: ’Jeg vil gerne derhen’. Så jeg har sådan i mit hoved, tror jeg, at det bliver meget ligestillet.”

Note: Der er i undersøgelsen i alt foretaget 76 dybdegående kvalitative interview af gennemsnitligt 1 times varighed med fokus på, hvordan interviewpersonerne oplever og forklarer deres partner- og uddannelsesvalg med afsæt i deres individuelle perspektiver og livshistorier. Undersøgelsen har rekrutteret interviewpersoner i aldersgrupperne 19-24 år og 30-42 år, der har været børn eller unge i Danmark. Interviewpersonerne er derudover udvalgt med henblik på at opnå variation på kulturel baggrund, køn, uddannelsesniveau, geografi, boligområde (udsat eller ej) og civilstatus.

BILAG B3

DR1. TV-avisen.
7.9.2021.

Delopgave C: Rusland

2. Sammenlign de syn på Vestens forhold til Rusland og opfattelsen af Rusland som en trussel, der kommer til udtryk i bilag C1, C2 og C3.
I besvarelsen skal du anvende viden om magt i international politik.
3. Diskutér fordele og ulemper for Vesten ved at anvende dialog og forhandling til at håndtere det sikkerhedspolitiske forhold til Rusland.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag C4, og du skal anvende teorier om international politik.

BILAG C1

Niels Bo Poulsen og Jørgen Staun: Rusland har igen udviklet sig til en militær stormagt”.

Altinget.dk. 21.1.2021. Uddrag.

Niels Bo Poulsen er chef for Institut for Militærhistorie, Kulturforståelse og Krigsteori på Forsvarsakademiet, og Jørgen Staun er lektor i international politik ved Institut for Strategi på Forsvarsakademiet.

Vesten blev taget på sengen, da russiske specialstyrker og prorussiske grupperinger i løbet af få dage i slutningen af februar 2014 besatte det regionale parlament i hovedstaden Simferopol på Krim. I en velplanlagt og dybt professionel operation blev Krim besat af ”små grønne mænd”, næsten uden at der blev løsnat et skud. Alle de russiske soldater, som deltog på Krim, havde egne kommunikationsmidler. Herunder var nogle i stand til at blokere eller undertrykke fjendtlig kommunikation. I de senere år har Rusland bygget op til og øvet sig til konflikt mod en endnu stærkere modstander – Nato. Det er vigtigt at understrege, at Ruslands nyvundne styrke ikke i sig selv betyder, at man i Kreml planlægger en militær konfrontation med Nato. Selvom Ruslands overordnede militærdoktrin er defensiv af natur, er hæren organiseret sådan, at den er i stand til i en krisesituation at tage initiativet og gennemføre en større konventionel krig med meget kort varsel. Øvelsesmønsteret over de senere år vidner om en tydelig udvikling: Rusland øver sine væbnede styrker i med kort varsel at kunne gennemføre store, konventionelle operationer mod en ligeværdig modstander (Nato).

Ruslands flåde er ikke, hvad den var i Sovjetunionens velmagtsdage. I praksis ser vi et Rusland, som langsomt mister evnen til at operere på verdenshavene. For at kompensere for den manglende evne til at operere langt fra hjemlandets kyster har man i stedet søgt at udruste de nye, mindre krigsskibe – fortrinsvis fregatter og korvetter – med langtrækkende præcisionsmissiler, eksempelvis af typen Kalibr. Rusland besidder en yderst moderne og kapabel ubådsflåde, kun overgået af USA's. Den giver Rusland sikkerhed for at have nærmest usårlige atomvåben dybt under havets overflade, ligesom det giver mulighed for at kunne forstyrre USA's evne til at undsætte sine allierede i Europa over Atlanten.

På det luftmilitære område har Rusland i en årrække brugt en del ressourcer på at udvikle og modernisere sine luftforsvarssystemer. De russiske militæreteoretikere har nemlig set, hvordan USA og Nato fører krig og har konkluderet, at Vestens luftoverlegenhed er en af alliansens væsentligste styrker. Omvendt er afhængigheden af disse ekstremt dyre luftbårne våbenplatforme en af alliansens væsentligste sårbarheder. Derfor har Rusland haft fokus på at udvikle og producere jordbaserede luftforsvarssystemer i en variation og mængde, som ingen andre lande har.

BILAG C1 (fortsat)

På kernevåbenområdet er Rusland ikke blot en stormagt, men en regulær supermagt. Rusland råder den dag i dag over 46 procent af verdens atomspræghoveder foran USA med 41 procent. Begge lande har omkring 1.550 til 1.600 af dem deployeret¹, som aftalt i våbenkontrolaftalen New Start, der udløber i februar måned i år, hvis den ikke forlænges. Hertil har Rusland 2.740 strategiske atomvåben i reserve (USA har 2.050), som med kort varsel vil kunne gøres klar til affyring.

I yderste konsekvens besidder Rusland i dag styrken til at kunne besætte de baltiske lande eller det østlige Polen relativt hurtigt – inden Nato kan nå at gøre noget. Men det er næppe styrets plan. For så længe Nato indeholder et troværdigt amerikansk løfte om sikkerhedsgarantier, vil en storkrig ikke kunne vindes af Rusland. Truslen fra Rusland handler også om, at landet blander sig stadig mere aktivt i de demokratiske staters indre forhold. Denne indblanding går fra meningspåvirkning over hacking og forsøg på valgmanipulation til mord på russiske borgere.

BILAG C2

Vincent Keating og Katarzyna Kaczmarska: ” Vesten forstår ikke Ruslands udbredelse af ”blød magt”.

Olf.dk. 30.5.2017. Uddrag.

Katarzyna Kaczmarska er forsker ved department of International Politics på Aberystwyth University i Wales, og Vincent Keating er tilknyttet Syddansk Universitets Center for War Studies i Odense.

De seneste år har der været en stigende bekymring og frygt blandt ledende vestlige politikere og i medierne over Ruslands indenrigspolitiske indflydelse. En bestemmelse fra Europaparlamentet understregede i 2016, at der er behov for at imødegå Ruslands anti-EU-propaganda. Medierne dedikerer omfattende dækning til Ruslands indblanding i det amerikanske præsidentvalg og en eventuel kommunikation mellem Trumps embedsmænd og russiske agenter. Chefen for den britiske efterretningstjeneste Andrew Parker advarede for nyligt mod øget aggressivitet i russisk propaganda og overvågning. Avisen Financial Times har krævet, at der udarbejdes en europæisk strategi, der kan levere et forsvar imod forventet russiske kampagner med misinformation. Den tidligere amerikanske diplomat Nicholas Burns betegnede det europæiske valglandskab i 2017 som den næste kamparena.

Men i Vesten overser vi Moskvas voksende ideologiske bløde magt, hvis vi udelukkende fokuserer på misinformation eller propaganda. Det vil sige Ruslands evne til ikke kun at forvirre eller forstyrre, men til at inspirere til et ægte ideologisk følgeskab. Det er tydeligt, at russiske værdier fremkalder beundring og følgeskab selv uden for det tidligere Sovjetunionen.

Russiske værdier bydes velkommen og støttes af en voksende del af den populistiske vestlige bevægelse, der åbenlyst peger på Rusland som en ideologisk leder. Blød magt gør det lettere at relatere sig til Rusland og gør landet mere sympatisk. Det ændrer folks holdninger til landets udenrigspolitik og gør det mere acceptabelt. Ved at ignorere dette har vesten sandsynligvis undervurderet Ruslands voksende indflydelse på det internationale system.

Ruslands bløde magt handler ikke kun om Ruslands ideologiske lederskab. Blød magt giver legitimitet og moralsk autoritet til en ellers kontroversiel udenrigspolitik. Vi ser dette i nyere

¹ Deployeret betyder her klar til anvendelse.

BILAG C2 (fortsat)

kontroversielle udenrigspolitiske beslutninger: Ruslands annektering af Krimhalvøen og indgreb i den syriske borgerkrig. De, der finder russiske værdier tiltrækkende, støtter også denne kontroversielle russiske politik. Vesten må derfor tage Ruslands bløde magt alvorligt og ikke bare betragte russisk indflydelse som propaganda eller misinformation. Selv om man måske ikke kan identificere sig med dem, er der en voksende konservativ populistisk bevægelse i Vesten, der ikke bare er nyttige idioter for Kremles regering, men som sandsynligvis er oprigtigt tiltrukket til det ideologiske budskab.

BILAG C3

Mikkel Vedby Rasmussen: "Nyt fra Østfronten: Vesten har igen en Ruslandspolitik."

Ræson. 25.7.2021. Uddrag.

Mikkel Vedby Rasmussen er professor i statskundskab og dekan for det samfundsvidenskabelige fakultet på Københavns Universitet

14. juli 2021 offentliggjorde det polske forsvarsministerium, at Polen vil købe 250 [amerikanske] kampvogne. 21. juli signalerede den tyske og amerikanske regering, at de i kølvandet på Kansler Merkels besøg i Washington var blevet enige, om at Tyskland kunne afslutte gasledningen NORDSTREAM II, som skal bringe russisk gas til Tyskland. Ukraine har frygtet, at Rusland kunne bruge den nye gasledning til at bringe gas uden om Ukraine og derved mindske indtægterne for ukrainerne, når Rusland eksporterer gas til Tyskland. Amerikanske diplomater er på vej til Polen og Ukraine for at forsikre landenes regeringer om, at Tyskland og USA er enige om at indføre sanktioner over for Rusland, hvis Putins regering bruger energivåbnet overfor Ukraine. Umiddelbart har kampvogne og rørledninger ikke meget med hinanden at gøre, men Polens køb af amerikanske kampvogne og energidiplomati i Østeuropa er udtryk for, at Vestens politik overfor Rusland er ved at gå ind i en ny fase.

Præsident Trump formåede aldrig at formulere en sammenhængende politik overfor Rusland. I fraværet af en amerikansk ruslandspolitik førte de europæiske lande hver deres – fra Storbritanniens konfrontatoriske politik til Ungarns omfavnende med Tysklands samarbejdende politik midt imellem. I stigende grad står det [dog] klart for europæerne, at Rusland har haft et alt for stort spillerum.

At de europæiske statsledere er begyndt at lægge afstand til Victor Orbans regering i Ungarn er udtryk for, at man ikke længere vil tillade, at Ruslands interesser eller Kremles værdier får en plads ved EU's møder. I den sammenhæng skal protesterne i Tyskland mod Orbans værdipolitik under EM, hvor man i München ønskede at smykke stadion i regnbuefarver, ses som et udtryk for, at Ungarn ikke længere er en del af det gode selskab. Hvor LGBTQ+-dagsorden således er dér, hvor slaget står i Europa, har USA valgt meget offentligt og håndfast at gå efter russiske hackere. Uanset om det er værdipolitik eller cybersikkerhed, som er anledningen til at sætte russerne og Putin-sympatisørerne stolen for døren, så er den samlede effekt, at Rusland ikke længere kan øve indflydelse på samme måde som før.

Indkøbet af amerikanske kampvogne er udtryk for, at den polske regering har viljen til at forsvare Polen. At købe amerikanske kampvogne til supplement af de tyske, som den polske hær allerede bruger, er også et politisk signal om, at Polen, USA, Tyskland og NATO står sammen. Rusland vil således få sine handlemuligheder reduceret, når den militære afskrækkelse og den politiske inddæmning igen bliver kombineret. Det vil på kort sigt øge mulighederne for

BILAG C3 (fortsat)

konfrontation. Kreml vil teste de nye vestlige sammenhold, mens USA og deres allierede må reagere for at demonstrere dette sammenhold. På langt sigt har Rusland imidlertid få handlemuligheder overfor et Vesten, som står sammen. Ruslands ressourcer [er] for små og Putins venner for få til, at Kreml for alvor kan spille en rolle.

BILAG C4

Henrik Ø. Breitenbauch, Kristian Søby Kristensen og Jonas Groesmeyer: ”Vesten og Rusland - optioner for samarbejde i en krisetid”.

Københavns Universitet. Center for militære studier. 2020. Uddrag.

Siden 2014 har Vesten vægtet afskrækkelse højere end at afsøge muligheder for samarbejde i sin håndtering af Rusland. Det skyldes Ruslands revisionisme², der forøger behovet for militær afskrækkelse. Men Vesten bør tage initiativer til øget direkte politisk engagement med Rusland.

Rusland er i dag integreret i den globale økonomi i så høj en grad, at der er åbninger for samarbejde i den globale forbundenhed mellem Vesten og Rusland. Derfor findes der et politisk rum for samarbejde både inden og uden for sikkerhedspolitikken. Vestens langsigtede strategiske håndtering af Rusland bør derfor afsøge mulighederne for dialog og samarbejde inden for flere forskellige områder. For at der kan være et levedygtigt dialogspor, så må Vestens strategiske tilgang til Rusland være holistisk³. Der er muligheder inden for fælles globale interesser – som eksempelvis på miljø og klimaområdet og i forhold til global sikkerhedspolitik såsom anti-terror – samt økonomisk politik, samfundspolitik og kulturpolitik.

² Revisionisme betyder, at landet sætter spørgsmålstegn ved etablerede opfattelser af historiske begivenheder, hvilket også kan omfatte eksisterende landegrænser.

³ Holistisk betyder helhedsorienteret.